

PŘÍSPĚVEK KE KVĚTENĚ LITOMYŠLSKA – NÁLEZY V ROCE 2014

A contribution to the flora of the Litomyšl region – findings in the year 2014

Pavel NOVÁK

Ústav botaniky a zoologie PřF MU Brno, Kotlářská 2, 611 37 Brno;
e-mail: Pav.now@seznam.cz

Príspevek shrnuje zajímavější floristické nálezy na Litomyšlsku učiněné autorem studie v roce 2014. Jde 1) o druhy, které jsou pro území nové – *Gagea minima* (nalezen u obce Cerekvice nad Loučnou), *Omphalodes scorpioides* (Řídký), *Orchis purpurea* (Řídký) a 2) o druhy, jejichž výskyt byl v území potvrzen po mnoha desetiletích, kdy byly neznámé – *Orchis ustulata* var. *ustulata* (Nová Ves u Litomyšle), *Potentilla recta* (Čistá) a *Rosa gallica* (Řídký). Uvedené druhy byly nalezeny v rozmanité vegetaci – *Orchis purpurea*, *Potentilla recta* a *Rosa gallica* byly zjištěny v suchomilné nelesní vegetaci (svazy *Bromion erecti* a *Trifolion medii*). Druhy *Omphalodes scorpioides* a *Orchis ustulata* var. *ustulata* byly nalezeny v živinami bohatých opadavých lesích (svazy *Carpinion* a *Tilio-Acerion*). Druh *Gagea minima* byl objeven v nevyhraněné vegetaci pravidelně sečeného vesnického trávníku. Kromě taxonu *Orchis ustulata* var. *ustulata* pocházejí nálezy z údolí Loučné, které představuje významnou výspu teplomilných a bazofilních druhů na vzdálené periferii Polabí.

Klíčová slova: floristika, fytogeografie, Litomyšlská pánev, suché trávníky
Keywords: plant recording, phytogeography, Litomyšl Basin, dry grasslands

Úvod a metodika

Litomyšlsko představuje oblast s dlouhou tradicí floristického výzkumu a náleží mezi botanicky zevrubně prozkoumaná území, navíc byly výsledky floristického bádání řady botaniků publikovány (nejnověji např. FALTYS 1998, FALTYS & PAUKERTOVÁ 2000, NOVÁK & ROLEČEK 2010). Přesto zde lze stále nalézt nové druhy pro území či potvrdit dlouhodobě neznámé druhy, a to i z vyšších kategorií ohrožení (sensu GRULICH 2012).

Předkládaný příspěvek shrnuje zajímavější botanické nálezy v této oblasti učiněné autorem v roce 2014 v rámci botanického průzkumu vybraných potočních a říčních údolí Litomyšlska (NOVÁK 2014). Všechny lokality se nacházejí ve fytogeografickém okrese Českomoravského mezofytika 62. Litomyšlská pánev (SKALICKÝ in HEJNÝ & SLÁVÍK 1988: 103–121). Podloží je v této části Litomyšlska budováno křídovými sedimenty České křídové tabule, konkrétně jemnozrnnými vápnitými slínovci (tzv. opakami).

Širší okolnosti nálezů jsou diskutovány u jednotlivých druhů. Vegetace lokalit byla zpravidla dokumentována fytoocenologickým snímkem. Za názvem každého studovaného druhu je uvedeno hodnocení jeho ohroženosti podle aktuálního Červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky (GRULICH 2012). Struktura lokalizace nálezů odpovídá formě používané v aktuálním čísle série Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae (HADINEC & LUSTYK 2015). Nomenklatura cévnatých rostlin následuje Seznam cévnatých rostlin České republiky (DANIHELKA et al. 2012). Názvosloví a pojetí syntaxonů odpovídá kompendiu Vegetace České republiky (CHYTRÝ 2007, 2013).

Výsledky a diskuze

1) Druhy pro Litomyšlsko nově nalezené

Gagea minima – křivatec nejmenší (C3)

62. Litomyšlská pánev, 6163a, Cerekvice nad Loučnou (okr. Svitavy): trávnik u vchodu na hřbitov, 49°53'52,2" N, 16°12'51,3" E, 300 m n. m., asi deset rostlin (12. 4. 2014 foto P. Novák).

Podle Květeny České republiky (HROUDA in ŠTĚPÁNKOVÁ 2010: 403–418) není křivatec nejmenší znám z celého fytochorionu Litomyšlská pánev; nicméně v Nálezové databázi ochrany přírody (AOPK ČR 2016) jsou uvedeny výskyty na Vysokomýtsku (VKP Broučí důl u Domoradic, VKP Bětník u Sedlece) zaznamenané H. Faltysovou, které spadají do tohoto fytochorionu. Více lokalit má křivatec v Polabí, směrem na jih je nejbližší výskyt znám až v Moravském krasu (HROUDA in ŠTĚPÁNKOVÁ 2010: 403–418). Trávnik v Cerekvicích s výskytem druhu je dosti často na nízko sečen, vzhledem k časné fenologii však křivatec seči uniká, a ta navíc snižuje v trávniku konkurenci dalších cévnatých rostlin.

Druh je pravděpodobně do jisté míry přehlížený, podobně jako řada dalších druhů časně jarního aspektu s krátkověkými a spíše nenápadnými nadzemními částmi. Na podobných stanovištích se v teplejší části Litomyšlska objevuje i další vzácný křivatec *Gagea villosa*, který zde byl také zaznamenán až v posledních letech při intenzivnějším jarním floristickém průzkumu v tomto období jinak nepříliš botanicky zajímavých vesnických trávníků (NOVÁK in HADINEC & LUSTYK 2011: 111–112).

Omphalodes scorpioides – pupkovec pommněnkovitý (C4a)

62. Litomyšlská pánev, 6163c, Řídký (distr. Svitavy): eutrofní listnatý les s příměsí smrku na bázi pravobřežního svahu údolí Loučné 0,7–1 km SZ od vlakové zastávky v obci, 49°53'48,8" N, 16°14'15,0" E, 300 m n. m., stovky rostlin (25. 4. 2014 foto P. Novák).

Fytoecologický snímek 1 – Eutrofní listnatý háj, 49°53'50,2" N, 16°14'11,3" E, 100 m², sklon 10° orientace JZ, 9. 5. 2015.

E₃ (95 %): *Fraxinus excelsior* 5, *Carpinus betulus* 2b, *Acer campestre* 2a, *Prunus avium* 1; E₂ (25 %): *Euonymus europaeus* 2b, *Acer campestre* 1, *Sambucus nigra* 1, *Cornus sanguinea* 1; E₁ (45 %): *Omphalodes scorpioides* 2b, *Convallaria majalis* 1, *Galium aparine* 1, *Geum urbanum* 1, *Alliaria petiolata* +, *Allium vineale* +, *Arum maculatum* +, *Brachypodium sylvaticum* +, *Corydalis cava* +, *Impatiens parviflora* +, *Poa nemoralis* +, *Pulmonaria obscura* +, *Veronica sublobata* +, *Viola odorata* +; *Euonymus europaeus* 2a, *Acer campestre* 1, *Fraxinus excelsior* 1, *Crataegus* sp. +, *Prunus avium* r, *Prunus domestica* r; E₀ (0 %).

Jde o porosty na pomezí suťových lesů asociace *Aceri-Tilietum* a dubohabřin asociace *Galio-Carpinetum*, v podrostu se kombinují mezotrofní a eutrofní hajní druhy i běžné nitrofyty tolerující zástin. V okolních porostech nechybějí ani další druhy dubohabrových hájů Litomyšlska, např. *Aconitum lycoctonum*, *Corydalis cava*, *Lilium martagon* nebo *Viola mirabilis*, a přidává se i zplanělý předjarní geofyt *Helleborus* cf. *niger*. Lokalita patří mezi významná naleziště hajní květeny na Litomyšlsku, její značná část však byla v minulosti nevhodně osázena jehličnany, zejména smrkem.

Pupkovec pomněnkovitý představuje druh živinami bohatých hájů. Nejbližší výskyt se nachází asi 5 km severozápadně od nové lokality – na stráni Arónka nad pravým břehem Loučné u Tisové (V. Faltys in litt.), dále je v širším okolí znám na Pelinách u Chocné (KNÍŽETOVÁ in DANIHELKA et al. 2015) a v roce 2014 byl zaznamenán autorem příspěvku i v křovinatém lemu nad Štěneckým rybníkem u Štěnce poblíž Luže. Ve východních Čechách se hojně vyskytuje podél Labe, izolovaně i jinde, nezdřídka v říčních údolích. Směrem na jih a jihovýchod je potom uváděn v údolí středního toku Svratky a v Javoříčském krasu (SUTORÝ in SLAVÍK 2000: 239–242).

***Orchis purpurea* – vstavač nachový (C2b)**

62. Litomyšlská pánev, 6163c, Řídký (distr. Svitavy): suchý sečený trávník na horním okraji sadu na strmém výslunném svahu nad nivou Loučné 0,7 km SZ od vlakové zastávky v obci, 49°53'47,7" N, 16°14'23,8" E, 310 m n. m., jedna kvetoucí rostlina (25. 4. 2014 foto P. Novák).

Fytcenologický snímek 2 – suchý trávník, 49°53'47,7" N, 16°14'23,8" E, 16 m², sklon 35° orientace JZ, 6. 5. 2014.

E₁ (45 %): *Brachypodium pinnatum* 2a, *Dactylis glomerata* 2a, *Arrhenatherum elatius* 2m, *Allium oleraceum* 1, *Euphorbia cyparissias* 1, *Salvia pratensis* 1, *Viola hirta* 1, *Allium scorodoprasum* +, *Carex muricata* agg. +, *Festuca rupicola* +, *Galium album* +, *Hypericum perforatum* +, *Knautia arvensis* agg. +, *Medicago lupulina* +, *Poa angustifolia* +, *Securigera varia* +, *Veronica chamaedrys* +, *V. hederifolia* agg. +, *Agrimonia eupatoria* r, *Orchis purpurea* r, *Taraxacum* sect. *Taraxacum* r, *Thlaspi perfoliatum* r, *Vicia cracca* r; *Cornus sanguinea* 2m, *Euonymus europaeus* 1, *Rhamnus cathartica* +, *Rosa canina* agg. +, *Acer campestre* r; E₀ (2 %).

Zachycenou vegetaci lze klasifikovat do mezofilnějšího křídla asociace *Carlino acaulis-Brometum* ze svazu *Bromion erecti* s dominancí xerotermních (např. *Festuca rupicola*, *Poa angustifolia*) až mezofilních (např. *Arrhenatherum elatius*, *Dactylis glomerata*, *Veronica chamaedrys*) druhů (obr. 1). Jednoletky a česneky jsou zde vázány hlavně na rozvolněná místa trávníku s vystupujícím opukovým skeletem.

Podle sdělení místního starousedlíka zde v předchozích letech vykvétalo více jedinců vstavače, existuje tedy šance, že některé rostliny ve vegetační sezóně 2014 nevytvořily listové růžice a zůstaly pouze v nedetekovatelném stavu podzemních hlíz. V roce 2014 byl i na dalších východočeských lokalitách tohoto druhu zaznamenán menší počet jedinců než v předchozích letech, snad v souvislosti s klimatickými podmínkami (D. Číp in litt.), nicméně v roce 2015 byla na lokalitě nalezena opět pouze jediná kvetoucí rostlina, pravděpodobně totožná s tou z roku 2014. Trávník je v současné době dvakrát ročně ručně sečen majitelem parcely, současný management se zdá být z hlediska výskytu vzácných druhů rostlin vyhovující.

Ve východní části Čech má tento vstavač centrum rozšíření v opukovém Polabí (KUBÁT in ŠTĚPÁNKOVÁ 2010: 524–541), výskyt na Litomyšlsku představuje tak poslední výspu rozšíření směrem do mezofytika. Nejbližší známé údaje o výskytu pocházejí z periferie Polabí – znám je z vrchu Vínice u Vysokého Mýta, kde jej pozoroval např. V. Faltys (AOPK ČR 2016) a kde malá populace přežívá dodnes (D. Číp in litt.), a v okolí Luže (např. DUCHOSLAV 2001); směrem na jih a jihovýchod je nejbliže uváděn až ze střední části Moravského krasu (TREFULKA et al. 2000) a Zábřežska (KUBÁT in ŠTĚPÁNKOVÁ 2010: 524–541).

Obr. 1: Vstavač nachový (*Orchis purpurea*) v suchém trávníku v Řídkého (25. 4. 2014).

Fig. 1: *Orchis purpurea* in a dry grassland vegetation near the village of Řídký (25. 4. 2014).

2) Potvrzení výskytu dlouhodobě neznámých druhů

Orchis ustulata var. *ustulata* – vstavač osmahlý pravý (C1t)

62. Litomyšlská pánev, 6163d, Nová Ves u Litomyšle (distr. Svitavy): eutrofní sva-hový les s převahou *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*, *Tilia cordata* a *T. platyphyllos* 0,5 km JV od kaple v obci, 49°49'23,2" N, 16°19'3,8" E, 390 m n. m., 6 kvetoucích rostlin (14. 5. 2014 foto P. Novák).

Fytocenologický snímek 3 – mezofilní les, 49°49'23,2" N, 16°19'3,8" E, 100 m², sklon 35° orientace JZ, 22. 5. 2014.

E₃ (85 %): *Fraxinus excelsior* 4, *Tilia platyphyllos* 3, *Acer platanoides* 1; E₂ (10 %): *Cornus sanguinea* 2m, *Crataegus* sp. 1, *Tilia platyphyllos* 1, *Ulmus glabra* +; E₁ (80 %): *Impatiens parviflora* 4, *Brachypodium sylvaticum* 2a, *Colchicum autumnale* 2a, *Geum urbanum* 2m, *Adoxa moschatellina* 1, *Aegopodium podagraria* 1, *Asarum europaeum* 1, *Fragaria moschata* 1, *Alliaria petiolata* +, *Allium oleraceum* +, *Anthriscus sylvestris* +, *Clinopodium vulgare* +, *Dactylis glomerata* agg. +, *Festuca gigantea* +, *Galium aparine* +, *Mercurialis perennis* +, *Orchis ustulata* var. *ustulata* +, *Poa angustifolia* +, *P. nemoralis* +, *Pulmonaria obscura* +, *Taraxacum* sect. *Taraxacum* +, *Urtica dioica* +, *Viola hirta* +, *V. reichenbachiana* +, *Thlaspi arvense* r; *Euonymus europaea* 1, *Acer platanoides* +, *Crataegus* sp. +, *Lonicera xylosteum* +, *Rhamnus cathartica* +, *Ulmus glabra* +, *Rosa canina* agg. r, *Tilia platyphyllos* +, *Picea abies* r, *Ribes uva-crispa* r; E₀ 1 %.

V zachyceném porostu dominuje *Fraxinus excelsior* (nejvyšší patro) a významně jsou v jeho podúrovni zastoupeny i další ušlechtilé listnáče (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*, *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*) a vzácně také *Quercus robur* či *Carpinus betulus*. V bylinném patře převažují nitrofyty – v časně jarním aspektu *Adoxa moschatellina*, později *Aegopodium podagraria*, *Brachypodium sylvaticum* či *Impatiens parviflora*. Vzhledem k převaze ušlechtilých listnáčů ve stromovém patře a nitrofilních prvků v podrostu lze uvažovat o zařazení do asociace suťových lesů *Aceri-Tiliatum*.

Studovaný porost zřejmě prodělal pozoruhodný vývoj, neboť na mapách vojenského mapování z druhé poloviny 19. století (ANONYMUS 2015b) představovaly svahy v okolí lokality bezlesou enklávu na jinak zalesněných údolních svazích nad Jalovým potokem. S tím zřejmě souvisí výskyt některých typických druhů suchých trávníků a lesních lemů v jejich současném podrostu, vedle *Orchis ustulata* var. *ustulata* (obr. 2) např. *Aquilegia vulgaris*, *Arabis glabra* nebo *Cerinthe minor*; oproti okolním lesům je patrné naopak nižší zastoupení náročnějších hajních druhů (schází např. *Hepatica nobilis* či *Isopyrum thalictroides*). Výskyt vstavače tedy zřejmě představuje pozůstatek dřívějších nelesních biotopů. Ještě na leteckých snímcích krajiny z padesátých let minulého století (ANONYMUS 2015a) je patrné, že lokalita byla v té době pravděpodobně zarůstající stráň s bezlesí a křovin a s roztroušenými vzrostlými stromy. Další osud lokality bude záviset na obhospodařování lesního porostu, pro vstavače by zřejmě bylo nejvhodnější prosvětlit stromové a keřové patro části porostu s jeho výskytem a takto vzniklé lesní světliny potom pravidelně kosit, aby se zabránilo případnému šíření konkurenčně zdatných druhů lesních pasek (např. *Calamagrostis epigejos* či *Rubus* spp.).

Obr. 2: Vstavač osmahlý (*Orchis ustulata*) na lokalitě u Nové Vsi u Litomyše (14. 5. 2014).

Fig. 2: *Orchis ustulata* on its site near the village of Nová Ves u Litomyše (14. 5. 2014).

Počet kvetoucích rostlin bude na lokalitě zřejmě sezónně dosti proměnlivý. V roce 2015 byla i přes intenzivní pátrání objevena jediná kvetoucí rostlina, která však byla před dozráním plodů zničena (pravděpodobně okusem zvěří).

Vstavač osmahlý patřil kdysi k nejhojnějším lučním orchidejím naší květeny, v posledních desetiletích však jeho výskyt zaznamenal dramatický ústup. Na Litomyšlsku byl historicky uváděn z mnoha lokalit, nicméně zde nebyl v posledních desetiletích již pozorován (cf. FALTYS & PAUKERTOVÁ 2000). V současné době má ve východních Čechách pouze několik lokalit, např. u Nového Města nad Metují nebo na vápencích v podhůří Krkonoš. Z přilehlé části Moravy je uváděn recentní výskyt u Trpína u Olešnice či v Moravském krasu (KUBÁT in ŠTĚPÁNKOVÁ 2010: 524–541).

Potentilla recta – mochna přímá (C4a)

62. Litomyšlská pánev, 6164c, Čistá (okr. Svitavy): světlina na JZ okraji eutrofního háje na svahu nad fotbalovým hřištěm 0,5 km V od kostela v obci, 49°49'31,3" N, 16°20'8,7" E, 380 m n. m., asi 20 rostlin (10. 6. 2014 leg. P. Novák, BRNU).

Fytcenologický snímek 4 – lesní světlina, 49°49'31,3" N, 16°20'8,7" E, 4 m², sklon 20° orientace J, 10. 6. 2014.

E₂ (2 %): *Prunus domestica* 1; E₁ (30 %): *Clinopodium vulgare* 2a, *Festuca rubra* 2m, *Betonica officinalis* 1, *Brachypodium pinnatum* 1, *Euphorbia cyparissias* 1, *Potentilla recta* 1, *Viola odorata* 1, *Arrhenatherum elatius* +, *Hypericum perforatum* +, *Impatiens parviflora* +, *Linaria vulgaris* +, *Origanum vulgare* +, *Allium oleraceum* r, *Geum urbanum* r; *Fraxinus excelsior* 1, *Rosa canina* 1, *Abies alba* r, *Quercus robur* r; E₀ (0 %).

Snímek přibližuje vegetaci s výskytem mochny přímé na malé světlině v eutrofním selském háji (převažují *Fraxinus excelsior* a *Tilia cordata*) v Čisté. Tato vegetace je blízká teplomilnějšímu křídlu svazu *Trifolion medii*, charakteristický je výskyt mírně teplomilných prvků – vedle *Potentilla recta* např. *Betonica officinalis* a *Brachypodium pinnatum*. V přilehlém lesním lemu se mimo snímek přidávají i další druhy preferující teplejší oblasti, např. *Silene nutans*, *Trifolium montanum* či *Ulmus minor*.

Z Litomyšlska pochází několik historických údajů o výskytu mochny přímé, ty však nebyly v posledních desetiletích potvrzeny (FALTYS & PAUKERTOVÁ 2000). V termofytiku jde o častý druh na bazických i mírně kyselých podkladech. V širším okolí Litomyšle je známo několik izolovaných lokalit, nejbliže v pramenné oblasti Loučné u Ostrého Kamene na Svitavsku (KOVÁŘ et al. 1996), další potom na Lanškrounsku a Moravskotřebovsku (JIRÁSEK 1992) i jinde (FALTYS & PAUKERTOVÁ 2000).

Rosa gallica – růže galská (C3)

62. Litomyšlská pánev, 6163c, Řídký (distr. Svitavy): suchý sečený trávník v severní části sadu na strmém výslunném svahu nad nivou Loučné 0,7 km SZ od vlakové zastávky v obci. 49°53'47,9" N, 16°14'22,0" E, 310 m n. m., mnoho desítek rostlin (25. 4. 2014 foto P. Novák).

Fytcenologický snímek 5 – suchý trávník, 49°53'47,3" N, 16°14'24,4" E, 16 m², sklon 35° orientace JZ, 6. 5. 2014.

E₁ (45 %): *Brachypodium pinnatum* 2a, *Allium scorodoprasum* 2m, *Arrhenatherum elatius* 1, *Dactylis glomerata* 1, *Festuca rupicola* 1, *Galium album* 1, *Lotus corniculatus* 1, *Rosa gallica* 1, *Salvia pratensis* 1, *Allium oleraceum* +, *Avenula pubescens* +, *Carex muricata* agg. +, *Clinopodium vulgare* +, *Hypericum perforatum* +, *Knautia arvensis* agg. +,

Medicago lupulina +, *Poa angustifolia* +, *Potentilla heptaphylla* +, *Ranunculus bulbosus* +, *Thlaspi perfoliatum* +, *Viola hirta* +, *Achillea millefolium* r; *Euonymus europaeus* 1, *Rosa canina* agg. 1, *Acer campestre* +, *Crataegus* sp. +, *Quercus robur* r; E₀ (35 %).

Popis trávníkové vegetace na lokalitě je uveden u komentáře k druhu *Orchis purpurea*, růže galská zde vyhledává spíše okraje trávníku a další místa, která nejsou pravidelně sečena. Méně intenzivní seč druh poměrně dobře snáší, navíc se může na lokalitě rozšiřovat podzemními výběžky.

Z Litomyšlska byla růže galská na začátku minulého století známa z několika lokalit a ještě v sedmdesátých letech 20. století byla zaznamenána u Horek (FALTYS 1998). Od Řídkého existuje údaj z počátku minulého století lokalizovaný jako „opukový úklon u Řídkého“ (DOMIN 1942), je tedy pravděpodobné, že jde o totožné místo s lokalitou objevenou v roce 2014. Růže galská je směrem do Polabí uváděna z více míst na Vysokomýtsku a Chrudimsku (FALTYS 1986), směrem na jih a jihovýchod je nejbližší zmiňováno několik nalezišť z Moravskotřebovska (FALTYS & PAUKERTOVÁ 2000).

Závěr

Příspěvek shrnuje zajímavé floristické nálezy z Litomyšlska z roku 2014. Jde o tři druhy, které nebyly dosud v oblasti známy (*Gagea minima* – Cerekvice nad Loučnou, *Omphalodes scorpioides* – Řídký a *Orchis purpurea* – Řídký) a tři druhy, jež nebyly dlouhodobě v území potvrzeny (*Orchis ustulata* var. *ustulata* – Nová Ves u Litomyšle, *Potentilla recta* – Čistá a *Rosa gallica* – Řídký).

Většina diskutovaných druhů byla nalezena v údolním zářezu řeky Loučné a lze je řadit mezi regionálně významné teplomilné prvky. Právě výskyt teplomilných rostlin je na Litomyšlsku příznačný pro celé údolí Loučné, a to napříč různými biotopy (NOVÁK & ROLEČEK 2010). Výskyt uvedených druhů tedy dobře zapadají do obrazu údolí Loučné pod Litomyšlí coby výspy polabské přírody v nitru mezofytika českomoravského pomezí.

Lokality v lesních porostech ohrožuje zejména nevhodné hospodaření, hlavně těžba dřeva a následné výsadby jehličnatých kultur, takto byl značně narušen háj s výskytem *Omphalodes scorpioides* a dalších vzácnějších hajních druhů u Řídkého. Porosty v luční vegetaci ohrožuje zejména zánik tradičního obhospodařování, eutrofizace, přeměna na produktivnější typy luční vegetace nebo naopak zalesňování.

Poděkování

Za podnětné poznámky k rukopisu děkuji Pavlovi Lustykovi, Tomáši Peterkovi a Heleně Prokešové. Dále děkuji Davidu Čípovi a Vladimíru Faltysovi za informace o aktuálním rozšíření rostlinných druhů na východě Čech. Vznik článku byl podpořen Grantovou agenturou ČR (projekt 14-36079G) a výzkumným záměrem Masarykovy univerzity (MUNI/A/1484/2014).

Summary

The article comprises new findings of rarer plant species in the Litomyšl region (Eastern Bohemia, Czech Republic) from the year 2014. Discussed are species which have never been found in the region before: *Gagea minima* (near the village of Cerekvice nad Loučnou), *Omphalodes scorpioides* (Řídký) and *Orchis purpurea* (Řídký). The second group are species which have not been confirmed in the region for more decades: *Orchis ustulata* var. *ustulata* (Nová Ves u Litomyšle), *Potentilla recta* (Čistá) and *Rosa gallica* (Řídký). These species were discovered mainly in the vegetation of rather xerophilous non-forest vegetation of the alliances *Bromion erecti* and *Trifolion medii* or in the vegetation of eutrophic mesophilous deciduous forests of the alliances *Carpinion* and *Tilio-Acerion*. With the exception of *Orchis ustulata* var. *ustulata*, all species have been discovered in the valley of the river Loučná for which thermophilous elements from the periphery of the Polabí Basin are characteristic.

Literatura

- ANONYMUS, 2015a: CENIA – Česká informační agentura životního prostředí. URL: <http://kontaminace.cenia.cz/> (navštíveno 14. 10. 2015).
- ANONYMUS, 2015b: Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska. URL: <http://oldmaps.geolab.cz/> (navštíveno 14. 10. 2015).
- AOPK ČR (2016): Nálezořová databáze ochrany přírody. URL: <http://portal.nature.cz/> (navštíveno 18. 2. 2016).
- DANIHELKA J., CHRTEK J. JUN., KAPLAN Z., 2012: Checklist of vascular plants of the Czech Republic. *Preslia* 84: 647–811.
- DANIHELKA J., PETŘÍK P. & WILD J. (eds), 2015: Databanka flóry České republiky. URL: <http://florabase.cz/databanka> (navštíveno 10. 12. 2015).
- DOMIN K., 1942: Druhý příspěvek k poznání květeny v povodí Tiché Orlice u Ústí nad Orlicí, v údolí Třebovky u České Třebové a na Litomyšlsku. *Věstn. Král. Čes. Společ. Nauk, cl. math.-natur., 1942/7: 1–54.*
- FALTYS V., 1986: Floristický materiál ke květeně Choceňska a Vysokomýtska. *Acta Mus. Reginaehradec., ser. A: sci. natur., 19: 5–54.*
- FALTYS V., 1998: Příspěvek ke květeně okolí Litomyšle. *Pomezí Čech a Moravy 2: 175–220.*
- FALTYS V. & PAUKERTOVÁ I., 2000: Květena Svitavska I. Floristický materiál. *Pomezí Čech a Moravy 4: 291–349.*
- GRULICH V., 2012: Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. *Preslia* 84: 631–645.
- HADINEC J. & LUSTYK P. (eds), 2011: Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. IX. *Zprávy Čes. Bot. Společ. 46: 51–160.*
- HADINEC J. & LUSTYK P. (eds), 2015: Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XIII. *Zprávy Čes. Bot. Společ. 50: 23–129.*
- HEJNÝ S. & SLAVÍK B. (eds), 1988: Květena České socialistické republiky 1. *Academia, Praha.*
- CHYTRÝ M. (ed.), 2007: Vegetace České republiky 1. Travinná a keříčková vegetace. *Academia, Praha.*
- CHYTRÝ M. (ed.), 2013: Vegetace České republiky 4. Lesní a křovinná vegetace. *Academia, Praha.*
- JIRÁSEK J., 1996: Příspěvek ke květeně Lanškrounska a Moravskotřebovska. *Zprávy Čes. Bot. Společ. 31: 17–35.*
- KOVÁŘ P., JIRÁSEK J. & GRUNDOVÁ H. (eds), 1996: Floristické kurzy ČSBS ve Svitavách (11 – 17. 7. 1965) a v Lanškrouně (2 – 10. 7. 1970). *Zprávy Čes. Bot. Společ. 31, suppl. 1996/2: 1–74.*
- NOVÁK P. & ROLEČEK J., 2010: Fytogeografická charakteristika Litomyšlska. *Pomezí Čech, Moravy a Slezska, svazek II (2010): 164–211.*
- NOVÁK P., 2014: Botanický inventarizační průzkum vybraných hodnotných částí přírody (ÚSES, VKP) na Litomyšlsku se zaměřením na zvláště chráněné a ohrožené druhy. *Ms. [Depon. in: Odbor ŽP MěÚ Litomyšl].*
- SLAVÍK B. (ed.), 2000: Květena České republiky 6. *Academia, Praha.*
- ŠTĚPÁNKOVÁ J. (ed.), 2010: Květena České republiky 8. *Academia, Praha.*
- TREFULKA J., ŠTEFKA L., ŠMITÁK J. & ŠTOLFA V., 2000: Květy Moravského krasu. *CORTUSA – sdružení pro ochranu přírody Moravského krasu, Blansko.*

Došlo: 15. 12. 2015